

Naslov članka/Article:

Primer formativnega spremljanja in vrednotenja pri predmetu geografija v sedmem razredu

An Example of Formative Assessment and Evaluation at Geography in the Seventh Class

Avtor/Author:

Mateja Žokš

<https://doi.org/10.59132/geo/2017/2/45-55>

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Geografija v šoli 2/2017, letnik 25

ISSN 1318-4717

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2017

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/geografija-v-soli/>

Primer formativnega spremljanja in vrednotenja pri predmetu geografija v sedmem razredu

Mateja Žokš

OŠ Puconci
mateja.zoks@ospuconci.si
COBISS: 1.04

An Example of Formative Assessment and Evaluation at Geography in the Seventh Class

Povzetek

S formativnim spremljanjem in vrednotenjem želimo učitelji posameznemu učencu omogočiti, da dosega učne rezultate, primerne njegovim realnim zmožnostim, ter da se zaveda, da sam prevzema del odgovornosti za lastno učenje. Pri tem učenec glede na svoje predznanje uporablja različne strategije, metode in oblike dela za reševanje nalog, učitelj pa je tisti, ki učenca spodbuja k samostojnemu učenju in kritičnemu razmišljanju ter s povratno informacijo sproti spremlja njegov napredek. Prispevek predstavlja eno izmed možnosti obravnave geografske učne snovi z elementi formativnega spremljanja in vrednotenja. Izkušnje kažejo, da večkratna izvedba podobnih učnih ur vpliva na aktivnost in uspeh učenca ter razreda kot celote, hkrati pa učitelju predstavlja vedno nov izziv.

Ključne besede: formativno spremljanje in vrednotenje, geografija Evrope, osnovna šola

Abstract

Through formative assessment we, teachers, wish to enable individual students to achieve the learning outcomes that match their real abilities, and to make them realise that they carry some of the responsibility for their own learning. In the process, students use different strategies, methods and forms of work to solve tasks, in accordance with their prior knowledge, while the teacher is the one who encourages students to learn independently and think critically, and who regularly monitors their progress by providing feedback. This paper presents a potential discussion of Geography learning content with elements of formative assessment. Judging from experience, implementing similar lessons several times influences the activity and achievement of an individual student and of the class as a whole, while presenting a constant challenge for the teacher.

Keywords: formative assessment, geography of Europe, primary school

Uvod

Učitelji želimo v učni proces vnesti takšen način dela, ki spodbuja učenje, poveča kakovost in trajnost pridobljenega znanja ter omogoča samostojno učenje in kritično razmišljanje. V središče učnega procesa postavljamo učenca kot posameznika, ki s svojimi zmožnostmi usvaja učno snov ter tako nadzor in odgovornost za učenje prevzema nase. Ure oblikujemo tako, da

učenca spodbujamo k aktivnemu in nadaljnjemu raziskovanju ter poglobljanju znanja. Takšni metodi pouka pravimo formativno spremljanje in vrednotenje. Sestavljeno je iz ugotavljanja predznanja, oblikovanja namenov učenja in kriterijev uspešnosti, zbiranja dokazov, podajanja povratne informacije ter samovrednotenja in vrstniškega vrednotenja.

Novosti, ki jih želimo učitelji uvesti v učni proces, v nas vedno vzbudijo dvome. Sprašujemo

Novosti, ki jih želimo učitelji uvesti v učni proces, v nas vedno vzbudijo dvome. Sprašujemo se, če imamo kljub izkušnjam dovolj znanja, sposobnosti ter spretnosti, da v učni proces uvedemo nov, drugačen način dela.

se, če imamo kljub izkušnjam dovolj znanja, sposobnosti ter spretnosti, da v učni proces uvedemo nov, drugačen način dela. Navadno takoj želimo opazne rezultate, a se spremembe redkokdaj zgodijo »čez noč«. Potrebno je vztrajati z različnimi strategijami ter vedno znova iskati boljše rešitve.

Pri uvajanju formativnega spremljanja in vrednotenja nam je v veliko podporo številna strokovna literatura, medsebojne hospitacije, razgovori s sodelavci in evalvacije, primeri dobre prakse, predvsem pa lastne izkušnje, ki v največji meri prispevajo k profesionalnemu razvoju vsakega pedagoškega delavca.

Priprava in izvedba učnih ur

Velik del načrtovanja učnega procesa, kjer so vključeni elementi formativnega spremljanja in vrednotenja, je namenjen organizaciji dela. Učitelj iz vloge posredovalca znanja prehaja v vlogo oblikovalca pouka, spodbujevalca in usmerjevalca, učenci pa se učijo in razmišljajo samostojno, učinkovito in kritično.

Preden sem začela s formativnim spremljanjem, sem se morala zavedati, da se učenci s posameznimi elementi šele srečujejo, zato od njih ne smem pričakovati preveč. Spraševala sem se, če bodo res vsi delali, ali bodo snov dovolj dobro razumeli in ali bo takšen način poučevanja privedel do slabših učnih rezultatov. Hkrati so se pojavili dvomi, ali sem pripravljena na pouk, kjer v učilnici ni mogoče imeti pod nadzorom aktivnosti vseh učencev naenkrat.

V načrtovanje učne ure je potrebno vključiti poznavanje razreda kot celote, kakor tudi učenca kot posameznika. Za lažjo organizacijo dela sem v razredu oblikovala heterogene skupine, v katerih so učenci z različnimi sposobnostmi in znanjem geografije.

Učenci k uram prinašajo znanje in izkušnje, ki jih lahko preverjamo na različne načine. Predznanje učencev pogosto povežem z uvodno motivacijo, saj tako ne dobijo občutka, da jih preverjam. Večkrat se tudi zgodi, da učenci vedo veliko več, kot pa se v tistem trenutku spomnijo. Če predznanje pokaže, da je skladno z učnim načrtom, učence usmerim k učni snovi, ki jo morajo usvojiti.

Sledi eden najpomembnejših elementov formativnega pouka, to je oblikovanje namenov učenja ter kriterijev uspešnosti, saj učenci na podlagi teh zbirajo dokaze ter vrednotijo in dobivajo povratno informacijo o doseganju cilja. V začetnih urah sem pri učencih zaznala težave

pri določanju kriterijev ter nalog in dejavnosti. Potrebni so bili kar nekaj ur primerov, da so si učenci sami našli primerno aktivnost, s katero dokazujejo uspešnost glede na zastavljen cilj. Cilje lahko prikažemo na tabli in učenci si jih preoblikujejo v sebi razumljiv jezik, lahko pa si jih zapišejo tudi sami ob listanju učne snovi. Načrt učenja naredimo skupaj, pri tem pa imajo učenci možnost sooblikovati učno uro, izbirati med aktivnostmi ter odločati o načinu usvajanja učne snovi. Iz prakse lahko ugotovim, da je veliko bolje, če se cilji in kriteriji določajo ob začetku učnega sklopa, saj je potem nadaljnje delo veliko bolj tekoče in pregledno.

Zbiranje dokazov ob reševanju nalog je individualno, v parih ali v manjših skupinah. Pri tem je pomembno, da so učenci notranje motivirani, saj si tako snov tudi trajno zapomnijo. Učenci, ki imajo učne težave, rešujejo diferencirane naloge, učencem, ki so hitrejši, pa so na razpolago zahtevnejše naloge. Izkušnje so pokazale, da morajo pripravljene naloge spodbujati k večji uspešnosti, da učenci ne izgubijo motivacije.

Med zbiranjem dokazov si učenci medsebojno pomagajo, učijo drug drugega ter drug drugemu podajajo povratne informacije. Medsebojno sodelujejo, sprejemajo odločitve in jih morajo znati tudi pojasniti, kar se kaže predvsem pri medvrstniškem vrednotenju, pri čemer morajo upoštevati kriterije uspešnosti. Samovrednotenje vključujem v zbiranje dokazov, prav tako pri preverjanju in utrjevanju znanja, kjer učenci odgovarjajo na vprašanja o tekoči učni snovi ali pa drug drugemu zastavljajo kratka preverjanja. Pogosto jim v pomoč na tabli prikažem nedokončane povedi za refleksijo. Pri tem nadzirajo kakovost svojega dela, ocenijo, kolikšen del ciljev oziroma kriterijev so dosegli ter kateri so naslednji koraki, ki jih je še potrebno narediti.

Skozi ves pouk poteka povratna informacija v vseh smereh: učenec–učenec, učitelj–učenec in učenec–učitelj. Ta mora biti pravočasna, natančna in pojasnjena, saj tako izboljša razumevanje ter poveča motivacijo za nadaljnje delo, hkrati pa onemogoča, da bi učenci pri usvajanju učne snovi zašli v napačno smer. Tekom učne ure se je potrebno gibati med učenci, spremljati njihovo delo in jih usmerjati, saj le tako dobimo ustrezno povratno informacijo za vsakega učenca posebej, kar je pri večjem številu učencev lahko zelo naporno. Prav tako opažam, da imam kar nekaj težav s podajanjem povratne informacije, saj se zavedam, da včasih ta ni najbolj natančna.

Opažam, da pogosto izvajanje takšnega pouka vpliva na to, da se učenci navadijo na aktiven

Pri formativnem spremljanju/preverjanju učitelj iz vloge posredovalca znanja prehaja v vlogo oblikovalca pouka, spodbujevalca in usmerjevalca, učenci pa se učijo in razmišljajo samostojno, učinkovito in kritično.

Vsi elementi formativnega spremljanja so pomembni za celovito poučevanje, gotovo pa je eden najpomembnejših elementov formativnega pouka oblikovanje namenov učenja ter kriterijev uspešnosti.

in raziskovalni način učenja ter vedo, kaj se od njih pričakuje. Učenci postajajo samozavestnejši in motivirani, saj imajo občutek, da je njihovo znanje veliko boljše. Obenem dobimo učitelji pregled, kateri izmed učencev zna organizirati svoje učenje, kateri so tisti, ki ne potrebujejo pomoči učitelja ter kateri so tisti učenci, ki pustijo, da jim naloge rešijo drugi.

Učencem po učnih urah ali po končanem sklopu učne snovi pregledam zvezke, v katerih je zabeležena učenčeva aktivnost, rezultat ter napredek. Na ta način lahko bolj načrtujem pouk, saj tako ugotavljam, katerim geografskim vsebinam moram nameniti večjo pozornost pri utrjevanju znanja ter kje in pri katerih posameznikih se pojavljajo težave.

Sklep

Predstavljena načina izvajanja pouka, ki vsebujeta elemente formativnega spremljanja in vrednotenja, je smiselno uporabiti, zagotovo pa ju lahko vsak učitelj dopolni z lastnimi zamislimi. Zaradi začetnega uvajanja so ti elementi skozi naloge veliko podrobneje razčlenjeni, saj se z učenci na formativni način dela šele privajamo. Ob začetnih dvomih, ali bo izvajanje pouka uspelo, se sedaj poraja vprašanje, kako lahko še izboljšamo takšen način pouka. Zagotovo z večkratnim izvajanjem in evalvacijo, kajti šele tako lahko ugotovimo, katere so najučinkovitejše strategije ter kakšen način dela ustreza učencem in tudi nam samim.

Učenci v formativnem načinu poučevanja vidijo prednosti in tudi slabosti.

Prednosti:

- vzdušje je veliko bolj sproščeno in zanimivo;
- delajo lahko samostojno in si medsebojno pomagajo;
- sami sebe preizkušajo, če lahko nalogo rešijo;
- lahko učijo eden drugega in se med seboj pogovarjajo;

- delajo lahko v skupini in si izdelke med seboj vrednotijo;
- lahko se sami odločajo, kako dolgo se bodo zadržali pri posameznih nalogah ...

Slabosti:

- zapiske učne snovi si morajo ustvarjati sami;
- nekateri učenci ne znajo sodelovati in pomagati;
- nekateri preveč klepetajo in s tem motijo pouk ...

Izkazalo se je, da veliki večini takšno delo odgovarja, saj pozitivno vpliva na učne rezultate, na samozavest učencev, na razredno klimo ... Takšen način poučevanja omogoča ustvarjalen pristop, kar pa je eden glavnih namenov, saj želimo izboljšati spretnost in samostojnost učencev pri učenju ter povečati kakovost in trajnost pridobljenega znanja.

Opažam, da pogosto izvajanje takšnega pouka vpliva na to, da se učenci navadijo na aktiven in raziskovalni način učenja ter vedo, kaj se od njih pričakuje. Učenci postajajo samozavestnejši in bolj motivirani.

Viri in literatura:

1. *Atlas Sveta za osnovne šole*, 2003. Ljubljana: Geodetski zavod Slovenije.
2. Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., Cotič Pajntar, J., Borstner, M., Eržen, V., Kerin, M. idr., 2016: *Formativno spremljanje v podporo učenju*. Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
3. Program osnovna šola. Geografija, Učni načrt, 2011. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.
4. Razvojni listovnik. Dostopno na: <http://www.eufolio.si/> (19. 4. 2017).
5. Senegačnik, J., 2009. *Geografija Evrope in Azije. Učbenik za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Modrijan.
6. Senegačnik, J., Drobnjak, B., 2009. *Geografija Evrope in Azije. Delovni zvezek za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Modrijan.
7. Svet, 2003: *šolska karta 1 : 500 000*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Foto: Anton Polšak

PRILOGA 1: URNA UČNA PRIPRAVA: GEOGRAFIJA – ZAHODNA EVROPA

Predmet: geografija

Razred: 7. razred

UČNA TEMA: Zahodna Evropa

UČNA ENOTA: Lega in države Zahodne Evrope

UČNI CILJI

Urni učni cilji:

- učenec na zemljevidu določi lego Zahodne Evrope in imenuje države;
- * ovrednoti pomen Evropredora;
- usvaja nove zemljepisne pojme ter razvija veščine sodelovalnega učenja;
- usposablja se za samostojno delo z učbenikom, delovnim zvezkom, zemljevidom in drugimi viri;
- razvija veščino samostojnega učenja in krepi odgovornost za lastno znanje.

Metode dela:

- razlaga;
- razgovor;
- delo z besedilom – BUS;
- analiza shematskega in kartografskega gradiva;
- primerjava;
- demonstracija;
- metoda VŽN.

Oblike dela:

- frontalna;
- individualna;
- delo v dvojicah;
- sodelovalno učenje;
- recipročno učenje.

Učila in učni pripomočki:

- Senegačnik, J., 2009. *Geografija Evrope in Azije, Učbenik za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Modrijan.
- Senegačnik, J., Drobnjak, B., 2009. *Geografija Evrope in Azije, Delovni zvezek za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Modrijan.
- *Atlas sveta za osnovno šolo*, 2003. Ljubljana: Geodetski zavod Slovenije.
- Svet, 2003: šolska karta 1 : 500 000. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Strategija vzgojno-izobraževalnega dela: pridobivanje učne snovi.

Učne korelacije: /

Novi pojmi, zemljepisna imena in podatki: Evropredor.

	Potek dela	Potek dela in aktivnosti učiteljice	Potek dela in aktivnosti učencev	Učne metode in oblike, učila
1. Orientiranje, naravnanje	Aktiviranje predznanja/motivacija Učenci ozavešijo svoje predznanje. Oblikovanje ciljev ter iskanje strategij reševanja/učenja Oblikujejo cilje učnega sklopa v sebi razumljivo osebno obliko ter načrtujejo svoje strategije za doseg zastavljenih ciljev. <u>Učenci razvijajo veščino sodelovanja in komunikacije.</u>	Učencem predstavim kviz z opisi držav Zahodne Evrope. Vodim razgovor. Sledi oblikovanje učnih ciljev (spodbujanje razmišljanja in usmerjanje), poročanje učencev ter podajanje povratnih informacij na zastavljene cilje/kriterije. Pomoč učencem z učnimi težavami.	Aktivirajo svoje predznanje v povezavi z obravnavano temo. Naloga učenca je ugotoviti za katero državo velja opis. Svoje znanje ovrednoti s pomočjo semaforja. Ugotovijo, da se poimenovane in opisane države nahajajo v Zahodni Evropi. Aktivno sodelujejo v razgovoru ter določijo namen učne ure. Naslov zapišejo v zvezek. Preberejo nabor projiciranih učnih ciljev ter jih zapišejo kot namene in kriterije v sebi razumljivi obliki v zvezek. Pri tem načrtujejo strategije za doseg ciljev: razmišljanje o dejavnostih, ki bi vodile k uresničitvi zastavljenih ciljev.	- Individualna; - skupinska; - razgovor, razlaga; - metoda VŽN; - BUS; - sodelovalno delo (krično prijateljevanje).

Potek dela	Potek dela in aktivnosti učiteljice	Potek dela in aktivnosti učencev	Učne metode in oblike, učila
1. Orientiranje, naravnjanje		Svoje cilje primerjajo s sošolčevimi (kritično prijateljevanje) ter podajo povratno informacijo.	
	Podajam povratno informacijo na zapisane kriterije. Vodim razgovor.	Učenci samovrednotijo svoje trenutno znanje glede na podane cilje.	
2. Konstruiranje znanja	Izgradnja znanja, učenje Učenci skozi delo pridobivajo izkušnje in nadgrajujejo znanje. <u>Razvijajo izbrano veščino s sodelovalnim učenjem in povratno informacijo.</u>	Podam navodila, spremljam delo učencev, usmerjam, pomagam učno šibkejšim učencem, dajem ustrezno povratno informacijo, spodbujam vrstniško povratno informacijo in vodim razgovor.	Učenci se razdelijo v heterogene skupine, ki so sestavljanje iz učencev po različnih učnih zmožnostih. Zbirajo podatke ter iščejo odgovore na zastavljena vprašanja. Učenci delajo individualno in v parih (kritično prijateljevanje) ter delo v skupini (učenci si med seboj svetujejo in podajajo povratno informacijo). Pri zbiranju dokazov uporabljajo za lažjo preglednost kot orodje semafor ter tako podajajo sprotno povratno informacijo učitelju. * učenci z učnimi težavami imajo prilagojeno gradivo; * učenci z višjimi sposobnostmi rešujejo dodatno nalogo.
3. Uporaba, sinteza, ustvarjanje, združeno s preverjanjem in podajanjem učne snovi	Zbiranje dokazov in priprava predstavitev. Učenci preberejo besedilo, se orientirajo na zemljevidu, razvijajo spretnost kritičnega razmišljanja s samoanalizo, načrtujejo izboljšave ter se dokažejo v spretnosti dela z viri in medsebojnega sodelovanja.	Podam navodilo za delo v heterogenih skupinah. Usmerjam jih pri nadaljnjem delu in zbiranju dokazov. Podajam jim ustrezno povratno informacijo. Učencem z učnimi težavami pomagam, učence z boljšimi sposobnostmi vzpodbujam. Časovno omejim delo.	Učenci samostojno pregledujejo vire, iščejo informacije in zbirajo dokaze. Iz podatkov nadgradijo svoje znanje. Učni listi, s pomočjo katerih učenci sami iščejo dokaze, so sestavljeni iz treh sklopov, prilagojenim kriterijem učenja ter različnim oblikam in metodam dela (Priloga): 1. Lega, države in glavna mesta 2. Pojmi: Britansko otočje, Velika Britanija, Anglija * 3. <i>Prometna povezanost</i> Znotraj heterogene skupine si izmenjajo dokaze in jih po potrebi dopolnijo ali popravijo.
	Preverjanje	Po posamezni končani aktivnosti dela pregledam delo učencev. Poročanje učencev spremljam in dopolnjujem s pomočjo elektronskih prosojnic.	- Frontalna; - individualna; - sodelovalno učenje; - razlaga; - razgovor; - recipročno učenje; - analiza besedila kartografskega materiala; - analiza dela z viri; - zemljevid.
		Učenci samostojno pregledujejo vire, iščejo informacije in zbirajo dokaze. Iz podatkov nadgradijo svoje znanje. Učni listi, s pomočjo katerih učenci sami iščejo dokaze, so sestavljeni iz treh sklopov, prilagojenim kriterijem učenja ter različnim oblikam in metodam dela (Priloga): 1. Lega, države in glavna mesta 2. Pojmi: Britansko otočje, Velika Britanija, Anglija * 3. <i>Prometna povezanost</i> Znotraj heterogene skupine si izmenjajo dokaze in jih po potrebi dopolnijo ali popravijo.	- Individualna; - sodelovalno učenje (kritični prijatelj); - razgovor; - razlaga; - primerjava; - demonstracija; - analiza shematskega in kartografskega gradiva.
		Učenci poročajo o svojem delu, sproti preverjajo svoje ugotovitve ter jih po potrebi dopolnjujejo s pomočjo tabelske slike.	- Individualno in skupinsko; - razgovor in razlaga; - metoda VŽN, BUS; - metoda ovrednotenja dela.
		Izpolnijo nemo karto Zahodne Evrope, tako da opremijo morja, oceane, države in njihova glavna mesta. Poznajo skupnost Beneluks. Razlikujejo med pojmi: V. Britanija, Britansko otočje in Anglija.	

	Potek dela	Potek dela in aktivnosti učiteljice	Potek dela in aktivnosti učencev	Učne metode in oblike, učila
3. Uporaba, sinteza, ustvarjanje, združeno s preverjanjem in podajanjem učne snovi		Podkrepitev učnih ciljev o prometni povezanosti. Učence usmerim h karti. Podam navodilo ter vodim razgovor. Projiciram video: Animacija Evropredora – http://www.mozaweb.com/sl/Search/global?lexikontypeid=7&search=Evropredor .	Učenci iz karte razberejo, da je Britansko otočje na površju brez železniške povezave s celino. Razvije se razgovor o pomenu Evropredora za Evropo in Veliko Britanijo. Evropredor označijo na nemi karti.	
4. Utrjevanje in refleksija	Utrjevanje Refleksija in samovrednotenje Učenci naredijo samorefleksijo na podlagi izdelane neme karte ter zapisa. Razmislijo o nadaljnjih korakih učenja obravnavane teme. <u>Vrstniška povratna informacija.</u>	Podam navodila za utrjevanje. Pridobim povratno informacijo. Usmerjam, nudim podporo, po potrebi sodelujem pri oblikovanju konstruktivne povratne informacije ter spodbujam učence ob zapisu samoevalvacije. - »Dobro obvladam ...« - »Deloma obvladam ...« - »Naučiti se še moram ...« Vodim razgovor.	Učenci samostojno rešijo Vajo 23 v delovnem zvezku, str. 15. Z vrstniškim vrednotenjem ugotovijo, kolikokrat so predvideli napačni odgovor. Odgovore individualno dopolnijo ter naredijo samoevalvacijo tekoče ure. Učenci predstavijo svoje odgovore.	- Individualno, v parih; - razgovor; - vrstniško vrednotenje.
5. Samostojno delo/domača naloga	Domača naloga	Diferenciacija: 1. Poišči fotografije vsaj štirih zahodnoevropskih držav in jih prilepi v zvezek ter jih poimenuj. 2. V zimskih počitnicah se ti obeta potovanje v Zahodno Evropo. Zapiši sestavek, kjer boš navedel vsaj pet poznanih dejstev o tem delu Evrope. Povratna informacija učiteljici s pregledom opravljenih nalog.		- Frontalna; - podajanje.

LEGA IN DRŽAVE ZAHODNE EVROPE

Dejavnost 1: Lega in države

Z reševanjem nalog boš določil lego Zahodne Evrope ter spoznal njene države. Pomagaj si z zemljevidom.

- Na nemi karti označi **ocean ter morja**, ki oblivajo Zahodno Evropo.
- V karto vpiši **države**, ki jih prištevamo k Zahodni Evropi, ter njihova **glavna mesta**.
- Na karto **vriši** začetni **poldnevnik**, ki poteka skozi Zahodno Evropo.
- V učbeniku poišči pojem **Beneluks** (U 58) ter izraz **razloži v zvezek**. Na nemi karti ga **označi s šrafuro** in jo dopolni **z legendo**.

Ko dokončaš nalogo, izdelek primerjaj s sošolcem. Skupaj jo dopolnita ter izboljšajta.

- S sošolcem **primerjajta** zahodnoevropske države **po velikosti**.

Dejavnost 2: Britansko otočje, Velika Britanija in Anglija

V parih rešite uganko ter sledite navodilom.

Špela je čez poletne počitnice obiskala Britansko otočje, **Peter** je bil na počitnicah pri svoji teti v Angliji, **Janja** pa je potovala po Veliki Britaniji.

Navodilo:

Z **rdečo** barvo na nemi karti iz prejšnje naloge obkroži območje, kjer se je nahajala Špela, z **zeleno** Peter ter z **modro** Janja.

Izdelaj ustrezno legendo!

*** Dejavnost 3: Prometna povezanost**

Nalogo rešuješ v skupini skupaj s sošolci, ki so rešili preostali dve nalogi v celoti.

- Oglejte si zemljevid ter razmislite, katera zahodnoevropska **država nima železniške povezave** z drugimi državami.
- Preberite si **sestavek o Evropredoru** v učbeniku str. 59 ter **razmislite o pomenu Evropredora** za Veliko Britanijo ter Evropo.
- Evropredor z rdečo barvo **vrišite na nemo karto** ter ga označite v legendi.

DODATEN UČNI LIST

1. Lega in države

Legenda:

- ocean, morja, prelivi
- glavna mesta

PRILOGA 2: URNA UČNA PRIPRAVA: GEOGRAFIJA – Srednja Evropa

Predmet: geografija

Razred: 7. razred

UČNA TEMA: Srednja Evropa

UČNA ENOTA: Naravnogeografske značilnosti Alp

UČNI CILJI

Urni učni cilji:

- učenec na zemljevidu določi geografsko lego Alp in imenuje države, v katere segajo Alpe;
- na zemljevidu ugotovi smer slemenitve;
- opiše preoblikovanje Alp s poudarkom na delovanju ledenikov in njihove učinke na preoblikovanje rečnih dolin;
- utemelji, zakaj se z višino spreminjata podnebje in rastlinstvo (le nekateri učenci);
- usvaja nove zemljepisne pojme in razvija veščine sodelovalnega učenja;
- usposablja se za samostojno delo z učbenikom, delovnim zvezkom, zemljevidom in drugimi viri;
- razvija veščino samostojnega učenja in krepí odgovornost za lastno znanje.

Metode dela:

- razlaga;
- razgovor;
- delo z besedilom – BUS;
- analiza slikovnega, shematskega in kartografskega gradiva;
- primerjava;
- demonstracija;
- metoda VŽN.

Oblike dela:

- frontalna;
- individualna;
- delo v dvojicah;
- sodelovalno učenje;
- recipročno učenje.

Učila in učni pripomočki:

- Senegačnik, J., 2009. *Geografija Evrope in Azije, Učbenik za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Modrijan.
- Senegačnik, J., Drobnjak, B., 2009. *Geografija Evrope in Azije, Delovni zvezek za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Modrijan.
- *Atlas sveta za osnovno šolo*, 2003. Ljubljana: Geodetski zavod Slovenije.
- Svet, 2003: šolska karta 1 : 500 000. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Strategija vzgojno-izobraževalnega dela: pridobivanje učne snovi.

Učne korelacije: naravoslovje.

Novi pojmi, zemljepisna imena in podatki: ledenik, ledeniška morena, ledeniški jezik.

	Potek dela	Potek dela in aktivnosti učiteljice	Potek dela in aktivnosti učencev	Učne metode in oblike, učila
1. Orientiranje, naravnanje	Aktiviranje predznanja in motivacija Učenci ozavešijo svoje predznanje s pomočjo SPIN analize. Oblikovanje ciljev ter iskanje strategij reševanja/učenja Oblikujejo cilje učnega sklopa v sebi razumljivo osebno obliko ter načrtujejo svoje strategije za doseg zastavljenih ciljev. <u>Učenci razvijajo veščino sodelovanja in komunikacije.</u>	Podam navodila za izvedbo SPIN analize. Prikažem zapis v obliki miselnega vzorca. Vodim razgovor. Podam navodilo za branje besedila: Ledeniki v Alpah in njihovo krčenje (U 47). Vodim razgovor. Sledi oblikovanje učnih ciljev. Spodbujanje s strani učitelja, poročanje učencev ter podajanje povratnih informacij na zastavljene cilje/kriterije. Pomagam učencem z učnimi težavami (diferenciacija strategij). Podajam povratno informacijo na zapisane kriterije. Preverjanje predznanja na zastavljene kriterije.	Aktivirajo svoje predznanje v povezavi z ledeniki in površju mladonagubane gorovja. Aktivno sodelujejo v razgovoru ter določijo namen učne ure. Naslov zapišejo v zvezek. Učenci razmišljajo o vzrokih in posledicah krčenja ledenikov. Preberejo nabor projiciranih učnih ciljev ter jih zapišejo kot namene in kriterije v sebi razumljivi obliki v zvezek. Pri tem načrtujejo strategije za doseg ciljev: razmišljajo o dejavnostih, ki bi vodile k uresničitvi zastavljenih ciljev. Svoje cilje primerjajo s sošolčevimi (kritično prijateljevanje) ter podajo povratno informacijo. Učenci s semaforjem ocenijo trenutno doseganje posameznega kriterija.	- Individualna; - skupinska; - razgovor; - metoda VŽN; - BUS; - sodelovalno delo (kritično prijateljevanje).

	Potek dela	Potek dela in aktivnosti učiteljice	Potek dela in aktivnosti učencev	Učne metode in oblike, učila
2. Konstruiranje znanja	Izgradnja znanja, učenje Učenci skozi delo pridobivajo izkušnje in nadgrajujejo znanje. <u>Razvijajo izbrano veščino s sodelovalnim učenjem in povratno informacijo.</u>	Podam navodila, spremljam delo učencev, usmerjam, pomagam učno šibkejšim učencem, dajem ustrezno povratno informacijo, spodbujam vrstniško povratno informacijo in vodim razgovor.	Učenci se razdelijo v heterogene skupine, ki so sestavljene iz učencev po različnih učnih zmožnostih. Zbirajo podatke ter iščejo odgovore na zastavljena vprašanja. Delajo individualno in v parih (kritično prijateljevanje) ter v skupini (učenci si med seboj svetujejo in prejemajo povratno informacijo). Pri zbiranju dokazov uporabljajo semafor in tako podajajo sprotne povratne informacije učitelju. * učenci z učnimi težavami imajo prilagojeno gradivo; * učenci z višjimi sposobnostmi rešujejo dodatne naloge.	- Frontalna; - individualna; - sodelovalno učenje; - razlaga; - razgovor; - recipročno učenje; - analiza besedila, slikovnega in kartografskega materiala; - analiza dela z viri; - zemljevid.
3. Uporaba, sinteza, ustvarjanje	Zbiranje dokazov in priprava predstavitev Razvijajo spretnost kritičnega razmišljanja s samoanalizo, reflektirajo celoten proces, načrtujejo izboljšave ter se dokažejo v spretnosti dela z viri in medsebojnega sodelovanja. <u>Vrstniško vrednotenje.</u>	Podam navodilo za delo v heterogenih skupinah. Usmerjam jih pri nadaljnjem delu in zbiranju dokazov. Podajam jim ustrezno povratno informacijo. Učencem z učnimi težavami pomagam, učence z boljšimi sposobnostmi spodbujam. Časovno omejim delo.	Učenci rešujejo naloge in iščejo dokaze. Učni listi so sestavljeni iz štirih sklopov, prilagojenim kriterijem ter različnim oblikam in metodam dela (Priloga): 1. cilj: lega in slemenitev; 2. cilj: nastanek Alp; 3. cilj: ledeniške oblike; **4. cilj: Podnebje in rastlinstvo (Cilj je namenjen le nekaterim učencem). Učenci iz podatkov oblikujejo zaključke ter nadgradijo svoje znanje. Ob tem odpravijo napačne predstave in utrdijo pravilne. Znotraj heterogene skupine si izmenjajo dokaze in jih po potrebi dopolnijo ali popravijo.	- Individualna; - sodelovalno učenje (kritični prijatelj); - razgovor; - razlaga; - demonstracija; - primerjava; - demonstracija; - analiza slikovnega, shematskega in kartografskega gradiva; - prtički.
4. Preverjanje, utrjevanje in refleksija	Preverjanje in utrjevanje Refleksija in samovrednotenje Učenci oblikujejo spretnost sodelovanja, ustvarjalnosti ter kritičnega razmišljanja, s poudarkom na argumentaciji ter zastavljanju vprašanj. <u>Vrstniška povratna informacija.</u>	Po končani aktivnosti dela po skupinah pregledam delo učencev. Poročanje učencev spremljam in dopolnjujem s pomočjo elektronskih prosojnic. Učencem zastavim vprašanja, ki se nanašajo na zapisane kriterije ob začetku učne ure. Pridobim povratno informacijo. Usmerjam, nudim podporo, po potrebi sodelujem pri oblikovanju konstruktivne povratne informacije ter spodbujam učence ob zapisu samoevalvacije. Kaj sem izvedel?	Učenci poročajo o svojem delu, sproti preverjajo svoje ugotovitve ter jih po potrebi dopolnjujejo s pomočjo tabelske slike. Učenci nadgrajujejo svoje znanje ter utrjujejo pridobljeno snov tako, da odgovarjajo na vprašanja ter svoj odgovor samovrednotijo. Odgovore med seboj primerjajo. Skupna analiza ter samovrednotenje s pomočjo prosojnic, kjer si izberejo oblačke z nastavljenimi začetnimi odgovori. Odgovore dopolnijo ter tako naredijo refleksijo ter vpogled naprej.	- Individualno in skupinsko; - razgovor in razlaga; - metoda VŽN; - metoda ovrednotenja dela.

Potek dela	Potek dela in aktivnosti učiteljice	Potek dela in aktivnosti učencev	Učne metode in oblike, učila
	»Pogled nazaj ...« »Pogled naprej ...« Vodim razgovor.	Predstavijo svoje odgovore.	
5. Samostojno delo/domača naloga	Domača naloga	Diferenciacija: - Rešijo Vajo 18: Ledeniške oblike, v delovnem zvezku na strani 11. - Zapišejo besedilo z naslovom: Alpe, kot jih vidijo ptice. Pri tem upoštevajo vso pridobljeno znanje. Povratna informacija učiteljici ob pregledu nalog.	- Frontalna; - podajanje.

NARAVNOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI ALP

Dejavnost 1:

Alpe so osrednje mladonagubano gorstvo Evrope in se raztezajo v loku 1200 km.

a) S pomočjo zemljevida **določi lego Alp in jo zapiši v zvezek**. To narediš tako, da:

- omejiš **dele Evrope**, v katere se Alpe raztezajo;
- poskušaš **omejiti Alpe glede na naravne enote**;
- poimenuješ **države**, v katere se raztezajo in **določiš najbolj izraziti** alpski državi;
- poimenuješ **najvišji vrh Alp**.

b) Na namiznem zemljevidu **s flomastrom podčrtaj** imena gorskih skupin: **Bernske Alpe, Dolomiti, Visoke Ture in Karavanke**.

S podčrtovanjem si označil **smer slemenitve Alp**. **Smer slemenitve zapiši v zvezek**.

Svoje odgovore primerjaj v paru, nepravilne odgovore popravi ali jih dopolni.

Dejavnost 2:

Alpe so nastale s približevanjem Afriške in Evrazijske plošče.

a) Oglej si sliko Nagubanih skladov apnenca ter sliko Nastanek Alp.

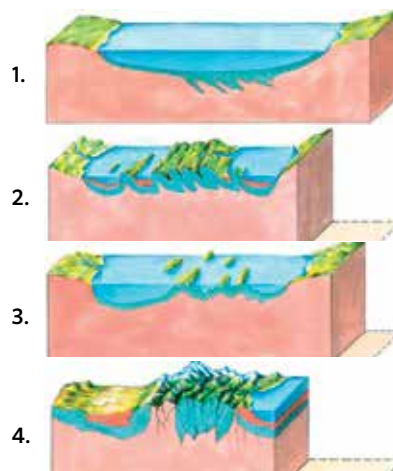
- Preveri, ali so **faze** nastanka Alp **razporejene v pravilnem vrstnem redu**.
- Primerjaj** spodnjo sliko s skico ter ji **določi fazo nastanka**.

V paru izmenjaj mnenje glede nastanka Alp ter **ugotovitve nastanka zapiši v zvezek**.

Slika 1: Nagubani skladi apnenca - Guba pri Modreju

Vir: <http://zoranovo.blog.si/2010/01/11/volcanski-apnenci-z-rozenci/>.

Slika 2: Nastanek Alp

Vir: Senegačnik J., 2009, str. 46.

b) S sošolcem s pomočjo prtička **prikaži proces nastanka** mladonagubane gorovja. Pomagajta si z zgornjo skico.

Dejavnost 3:

Poleg notranjih sil, ki preoblikujejo Alpe, so pomembne tudi zunanje sile. Ena izmed njih so ledeniki.

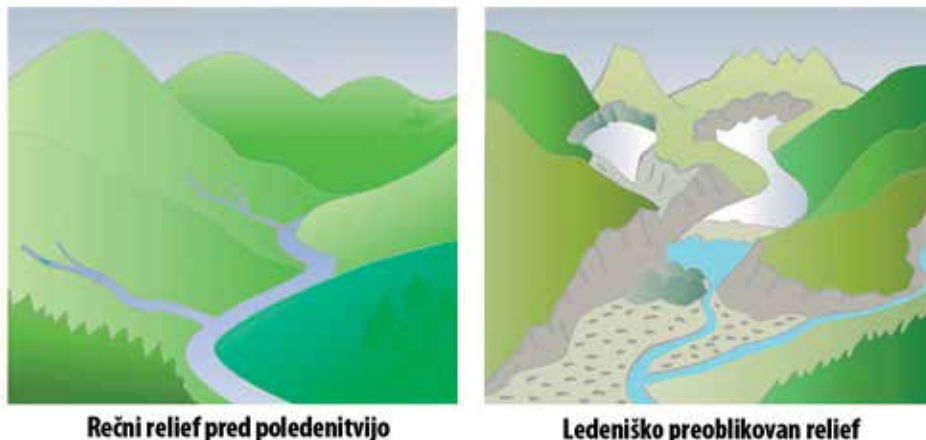
Nalogo rešuješ v paru.

a) Pred več tisočletji so bile Alpe pokrite z debelim ledenim pokrovom.

S sošolcem si oglejta skico Nastanka ledeniške doline (U 46) ter si **izmenjajta mnenje o njenem nastanku.**

Opis nastanka ledeniške doline zapišita v zvezek. Zapis lahko dopolnita še s skico.

b) V vznožju gora so se talili ledeniki in nastale so različne ledeniške oblike.

Slika 3: Rečni relief pred in po poledenitvi

Vir: <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2501/index.html>.

- Oglejta si zgornji skici in poskušajta **opisati delovanje ledenika na površje.**
- Priložene **fotografije umestita** v skico Ledeniško preoblikovan relief in **jih poimenujta.**
- Oglejta si skico Značilna ledeniška oblika (U 47) ter jo **primerjajta s fotografijami.** Tako bosta preverila pravilnost odgovorov. Razlago neznanih oblik poiščita v učbeniku.
- **Naštete ledeniške oblike zapišita v zvezek. Ledeniško obliko, ki vama je neznana, podkrepita z razlago iz učbenika.**

Sošolcu podajte celotne zapiske, da vam jih ovrednoti.

Svoje odgovore primerjajte znotraj skupine, nepravilne odgovore popravite ali jih dopolnite.

** Dejavnost 4:

Podnebje in rastlinstvo Alp

a) Za Alpske pokrajine je značilno tudi posebno podnebje.

- Oglej si karto Temperature in padavine v Evropi (U 11).
- Na karti poišči Alpe ter klimogram, ki predstavlja podnebje tega območja.
- Klimogram analiziraj. Njegovo podnebje poimenuj in ga **zapiši v zvezek.**

b) Za Alpe so značilni tudi višinski rastlinski pasovi.

- Oglej si sliko Rastlinski višinski pasovi v avstrijskih Alpah (U 48).
- Utemelji, zakaj so v Alpah nastali rastlinski višinski pasovi. **Odgovor zapiši v zvezek.**
- Iz skice poskušaj razbrati, na kateri višini potekata gozdna in snežna meja. Pojma **razloži** in ju **zapiši.**

Svoje odgovore primerjaj s sošolci, nepravilne odgovore popravi ali jih dopolni.